

Referat fra 3. møde i Lokal Trepert Bornholm 28.03.2025

Sted: Snorrebakken 66, Rønne, Mødelokale 5

Deltagere: Jacob Trøst (BRK), Louise Lyng Bojesen (BRK), Rasmus Brunke (BLF), Lennart Westh (BLF), Michael Stoltze (DN), Helle Bay Eriksen (DN), Søren Friese (NST)

Ekstern deltager: Tina Wester Dam (BEOF)

Sekretariat: Linda Matzen (BRK), Patrick Steinlein (BRK, Teknikergruppe) Katrine Bruntse Høst (BRK), Jens Erland Hansen (BRK)

Afbud: Søren Friese, Louise Lyng Bojesen

Mødeleder: Jacob Trøst, Borgmester og formand for Lokal Trepert Bornholm.

Referent: Katrine Bruntse Høst, BRK

Bemærkninger til dagsordenen: Ingen.

Dagsorden:

Ingen bemærkninger til referatet fra sidste møde.

1. Input fra BEOF v/ Tina Wester Dam, Afdelingsleder Plan & Projekt, BEOF

Tina præsenterede, hvordan Bornholms Energi og Forsyning kan bidrage til indsatser, der understøtter planlægning og implementering af arealomlægninger i forbindelse med grøn trepart.

Referat:

BEOF vil gerne være lidt med og har bl.a. en del drikkevandsinteresser, som de gerne vil beskytte.

Der er indgået BNBO-aftaler for de områder, som er i BEOF's regi. BEOF er stadig i dialog med BRK og også Naturstyrelsen om, hvad man mere kan gøre. Der er dialog også med private virksomheder. BEOF og BRK er i gang med at udforme en opdateret indsatsplan for et område.

BEOF har herudover fokus på to andre lidt mindre områder, hvor man gerne vil gøre noget. Der er en god dialog med ejer om at få lavet noget sammenhængende natur her. BRK er også involveret.

Der er også stort fokus på spildevand. Der er kommet et nyt byspildevandsdirektiv fra EU. BEOF kommer til at afvente den lovgivning, som udspringer af dette, og som formodentlig kommer i 2027. I mellemtiden ser BEOF på, hvad de har i deres system. En del af udfordringen er regnvandsbetingede overløb.

BEOF har måske noget økonomi, hvis det er områder med drikkevandsinteresser, det drejer sig om. Herudover har BEOF også en udviklingsafdeling, som har god kontakt til DTU m.fl. BEOF kan lave ansøgning om projekt, hvis det er relevant. BEOF er også i samarbejde med private aktører om rekreative formål og drømmer bl.a. om at lave BEOF-skoven. Har også fået en henvendelse fra Dansk Spejderkorps, som gerne vil lave spejderskove. Det kunne også være interessant at være med i. BEOF har også puljemidler til konkrete formål, hvor der er mulighed for at søge.

Endvidere undersøge BEOF muligheder for investeringer i VE-projekter. Den lokale trepart opfordres til at komme med forslag til arealer, så vil BEOF kigge på dem.

BRK's energistrategi anviser op til 50 hektar solceller. Der er planlagt ca. 20 ha, så der kan laves yderligere 30 hektar uden at få problemer med afsætningen. Hvis der findes realistiske måder at lagre energien på, f.eks. på varmegæret, er der plads til mere.

2. Fagligt oplæg v/ Jens Erland Hansen, Biolog, BRK

Jens Erland Hansen arbejder blandt andet med grundvandsbeskyttelse, drikkevandsindvinding og BNBO (boringsnære beskyttelsesområder). Han har gennem mange år i BRK oparbejdet stor erfaring og detaljeret viden om disse arbejdsområder. På den baggrund holdt Jens et oplæg, hvor han delte sine input til, hvor der er behov for indsatser i relation til trepartsarbejdet, set fra et grundvandsbeskyttelsesperspektiv.

Jens deltog i hele mødet som ressourceperson.

Referat:

Jens har set på, hvad der inden for hans område kunne være spændende i forhold til grøn trepart.

Vi har noget meget fint drikkevand på Bornholm. Det er også fordi, vi har passet på det. Alle vandværker og drikkevandsboringer er blevet flyttet ud af byerne. Vi finder derfor ikke stoffer fra erhverv i grundvandet. Det, vi har, er ude i landzonen. Her skal vi være lidt opmærksomme på pesticider og nitrat. Nogle områder er vigtige at passe på, mens andre ikke er følsomme. Nogle områder er beskyttet allerede af f.eks. skov. Nogle områder er beskyttet af f.eks. tykke lerlag f.eks. De, der er tilbage, er dem, der er sårbare, og som ikke er beskyttede.

BRK arbejder også med de tre samme fokusområder med følsomme grundvandsinteresser, som Tina nævnte i sit oplæg.

3. Hvordan reduceres udledning af kvælstof til havet fra de kystnære omdriftsarealer

DN vil gerne drøfte, hvad kan man gøre på højtliggende kystnære marker for at reducere kvælstofudledningen?

Referat:

Hvad gør man her? Er der dræn eller løber vandet af selv? Hvordan kan man forsinke vandet? Det er en reel problemstilling, idet der ikke er ret lang transporttid. Vi har også talt om at udtage arealer langs kysten.

Langs nordøstkysten er der meget høje marker. DN har set på, at det giver mening at tage jord ud på havsiden af vejen. Det kan gøre en forskel for strandengene. Men spørgsmålet er, hvor stor en forskel det gør, hvor der er meget stejle marker på landsiden af vejen? Hvis det løber i vandløb, gør det selvfølgelig ikke nogen forskel.

Snak om udtagningskonsulenter. Vi har ingen lokalt på Bornholm men en på Sjælland hos VKST. Måske vi skulle høre, om vi kunne få besøg af en udtagningskonsulent? Administrationen snakker først med sekretariatet.

4. Det videre arbejde med udkast til omlægningsplaner

På sidste møde aftaltes det, at have fokus på muligheden for at arbejde med store sammenhængende naturarealer fx indenfor udpegningerne af Grønt Danmarkskort i kommuneplan 2020, der også omfatter Den Grønne Bølge samt øens vandløb og kystområder. Det vurderes, at etableringen af større og bedre sammenhængende natur vil have størst positiv effekt for biodiversiteten samt at det er store naturprojekter fondene er interesserede i at støtte. Derudover var der også enighed om at vi fortsat skal have fokus på at beskytte, forbedre og genoprette øens mange små og vigtige naturområder.

Desuden aftaltes det at have fokus på grundvandsbeskyttelse og drikkevandsindvindingsområder og derudover også kigge på potentielle muligheder for kvælstofreduktion, så vi er klar når reduceringskravene rammer os.

På baggrund af ovenstående ramme, BEOF's bidrag og Jens Erland Hansens input samt indkomne forslag fra trepert@brk.dk fortsættes arbejdet med kortskitser til omlægningsplaner.

Ligesom sidst skal I være opmærksomme på, at både skitser og senere forslag til konkrete omlægningsplaner skal ses som en form for idékatalog og at de enkelte indsatser kan ændre sig undervejs i processen fra idé til virkelighed.

BRK/opsamling ved formanden: Vi nærmer os at have nogle streger på kort. Og hvis vi får regnet på, hvor meget landbrugsjord, der er heri, så nærmer vi os noget.

Administrationen laver et lokalt trepart-kort i kortinfo, et arbejdsredskab som den lokale trepart får adgang til.

Det kan være et punkt til næste møde, hvordan vi arbejder med det nye kort (kortinfo), og hvad vi gør ved det, der ligger i MARS nu – om det skal resettes, så det først kommer ind, når den lokale trepart har godkendt det.

Fælles drøftelse af følgende forhold:

- Det er svært, når der ikke er midler.
- Hvor giver det størst effekt? Kan minivådområder give mest værdi pr. areal?
- Drøftelse af vandløbsprojekter – kan man tage vand ud af vandløb og lade det stå på mark, hvor det bliver rensat, og så stille og roligt siver tilbage til vandløbet? Det vil være svært at få tilladelse til at regulere vandløb eller tage vand fra vandløb. Måske mulighed hvis der er tale om genetablering eller genslyngning.

- Hvis man tager jord ud af landbrugsdrift i drikkevandsområder, kan der også være synergi i forhold til, at der også bliver mindre nitrat i vandløbene.
- Nye retentionskort skulle snart komme. Det bliver meget interessant. Det kunne være interessant at få nogen til at se på de bornholmske forhold.
- Der er behov for en gennemgang af de eksisterende kompensationsmuligheder. Eksisterende tilskudsordninger og fonde, og hvordan de går til det. Kan en udtagningskonsulent fortælle om det? Vi spørger sekretariatet om en udtagningskonsulent eller de selv kan orientere om dette på næste eller næste møde igen.

BRK/opsamling ved formanden: Har vi et skelet at arbejde videre med? Fornemmer, at der er enighed om dette. Tager en status næste gang. Her har vi forhåbentlig et svar angående en udtagningskonsulent. Administrationen prøver til næste møde at regne på, hvor meget landbrugsjord, der er i de indtegnede polygoner, herunder den grønne bølge.

5. KL tilbyder at komme til Bornholm og informere om den grønne trepart, med fokus på Bornholm

På sidste møde tilbød administrationen at undersøge nærmere, hvad KL eller Fællessekretariat kan byde ind med, så vi sikrer relevans og kvalitet i et eventuelt oplæg. Dette har vi ikke haft tid til at følge op på og foreslår derfor at punktet flyttes til næste møde den 22. april.

6. Kommunikation og borgerinddragelse fortsat (fast punkt)

På sidste møde blev det aftalt at udskyde muligheden for at holde et større borgermøde og vente med et eventuelt borgermøde til vi bliver mere konkrete og ved mere om støtteordningerne.

I stedet aftaltes det at udbrede kendskabet til, at der er oprettet en postkasse trepert@brk.dk, hvor borgere, interesseorganisationer og lignende kan indsende idéer og forslag til indsatser og arealomlægninger. Desuden arbejde på, at få de etablerede medier til at fortælle den gode fortælling om trepartsarbejdet til bornholmerne.

Hvad er der sket siden sidst og er der behov for yderligere kommunikationstiltag? Se også vedhæftede bilag: Inspirationsmateriale – Fælles lodsejerbrev. Muligheden for at sende et fælles lodsejerbrev drøftes på mødet.

BRK/Opsamling ved formanden: Vi formulerer et brev, som kan sendes ud til alle, som er landbrugsejendomme – måske over 2 ha. Der bliver ikke afholdt borgermøde på nuværende tidspunkt, men overvejes senere i processen.

7. Eventuelt og punkter til næste møde

Næste møde den 22. april er sidste møde i den aftalte møderække. Er der behov for yderligere møder skal der findes nogle datoer.

Alle: Næste mødedato bliver fredag den 9. maj kl. 12-15. Denne sættes som deadline/skæringsdato for input til kortet. Herefter møde igen den 23. maj. Kl. 12-15 og sidste møde 19. juni kl. 12-15.

BRK: Helle Munk Ravnborg var ovre til et møde med ministeren. Hun fremførte nogle af de ting, vi drøfter. Blandt andet at vi mangler en udtagningskonsulent lokalt på Bornholm, og at vi har svært ved at komme videre uden midler. Jakob Trøst har talt med ministeren og prøver at aftale et møde, hvor han kommer til Bornholm.

Del endelig mailadressen trepert@brk.dk i jeres fora.

Tak for i dag.